

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

07/06/2019

A. ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο δοκιμογράφος επικαλείται τις βασικές αρχές της δημοκρατίας. Αρχικά, απαντώντας στους προβληματισμένους νέους, δηλώνει ότι η δημοκρατία χρειάζεται δραστήριους πολίτες και στηρίζεται σε ιδανικά όπως αναδείχθηκαν από ιδεολογικές συγκρούσεις. Ξεκινώντας επισημαίνει το ιδανικό της ανεκτικότητας έναντι του φανατισμού που απειλεί την ειρήνη. Ακολούθως το ιδανικό της μη βίας εξασφαλίζει την αναίμακτη αλλαγή εξουσίας, την ειρηνική συνύπαρξη και την πολιτισμένη αντιμετώπιση του αντιπάλου. Παράλληλα το ιδεώδες της ανανέωσης εκφράζεται μέσα από την αλλαγή της κοσμοθεωρίας που διαμορφώνει νέες κοινωνικές σχέσεις. Το ιδανικό της αδελφότητας, τέλος, παρεμποδίζει τις εμπόλεμες συρράξεις μόνο εκεί που η δημοκρατία γίνεται τρόπος ζωής. Κλείνοντας ο δοκιμογράφος προβάλλει την αναγκαιότητα της αδελφοσύνης και της συλλογικότητας σήμερα ως ελπιδοφόρα προοπτική της ανθρωπότητας.

Εναλλακτικό θεματικό κέντρο :

Ο δοκιμογράφος επικαλείται τις βασικές αρχές της δημοκρατίας και τις ιδεολογικές αντιπαραθέσεις που τις διαμόρφωσαν.

B. ΑΣΚΗΣΕΙΣ

B1. ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

α. ΣΩΣΤΟ

β. ΛΑΘΟΣ

γ. ΣΩΣΤΟ

δ. ΣΩΣΤΟ

ε. ΛΑΘΟΣ

B2.

α. 3^η §: Ποτέ μου δεν ξεχνώ τη διδαχή του Καρλ Πόπερ, σύμφωνα με την οποία αυτό που ουσιαστικά διακρίνει μια δημοκρατική εξουσία από μια μη δημοκρατική είναι πως μονάχα στην πρώτη οι πολίτες μπορούν να ξεφορτωθούν τους κυβερνώντες χωρίς αιματοχυσίες.

5^η §: Στο έργο του *Φιλοσοφία της Ιστορίας* ο Χέγκελ χαρακτήρισε την Ιστορία ως «απέραντο σφαγείο».

β. Με τον τρόπο αυτό ο συγγραφέας δείχνει ότι κατέχει τη σχετική βιβλιογραφία και ότι βασίζεται σε αξιόπιστες πηγές. Παράλληλα, πρόκειται για τρόπο ενίσχυσης της αξιοπιστίας – «του ήθους» του πομπού. Πιο συγκεκριμένα:

- ο συγγραφέας επικαλείται την αυθεντία του Καρλ Πόπερ προκειμένου να ενισχύσει τη θέση του ότι με τους κανόνες της δημοκρατίας επιλύονται οι κοινωνικές συγκρούσεις χωρίς τη χρήση βίας.
- ο συγγραφέας επικαλείται την αυθεντία του Χέγκελ προκειμένου να ενισχύσει τη θέση του ότι η ανθρώπινη ιστορία είναι προπάντων ιστορία αδελφοκτόνων συγκρούσεων, προβάλλοντας έτσι την αναγκαιότητα της αδελφότητας.

B3.

α. τη διδαχή: τη διδασκαλία, το δίδαγμα, τη νουθεσία, την καθοδήγηση, τη θεωρία
χλευασμού: εμπαιγμού, κοροϊδίας, περιγελάσματος, σκώμματος, λοιδορίας, χλεύης
συμβίωσης: συνύπαρξης, συνοίκησης

αντιπολιτεύεται: εναντιώνεται, αντιτίθεται, αντιστέκεται, αντιστρατεύεται, αντιμάχεται

β. 1. Πρόκειται για ποιητική/συνυποδηλωτική/μεταφορική λειτουργία της γλώσσας.

απέραντο σφαγείο: ακαταύπαστη αιματοχυσία, ατελείωτο αιματοκύλισμα, τεράστιο μακελειό, αχανές πεδίο σφαγών, ατελείωτο πεδίο αιματηρών πολέμων

2. Πρόκειται για ποιητική/συνυποδηλωτική/μεταφορική λειτουργία της γλώσσας.

φωτίζει την πορεία μας: μας κατευθύνει, μας καθοδηγεί, μας επηρεάζει, καθορίζει την εξέλιξή μας, καθορίζει την πρόοδό μας

B4.

α.1. 3^η§: «Οι τυπικοί κανόνες της δημοκρατίας, που τόσο συχνά γίνονται αντικείμενο χλευασμού, εισήγαγαν για πρώτη φορά στην ιστορία τρόπους συμβίωσης που είχαν στόχο την επίλυση των κοινωνικών συγκρούσεων χωρίς τη χρήση βίας.»

4^η§: «Μόνο η δημοκρατία επιτρέπει τη διαμόρφωση και την εξάπλωση των ειρηνικών επαναστάσεων, όπως συνέβη τις τελευταίες δεκαετίες με την αλλαγή στις σχέσεις των δύο φύλων, που ίσως να είναι η μεγαλύτερη επανάσταση της εποχής μας.»

α.2.

- «Θέλετε να δοκιμάσουμε να τις απαριθμήσουμε;» (1^η§)
- «Δεν χρειάζονται παραδείγματα· τα έχουμε καθημερινά μπροστά μας.» (2^η§)
- «...οι πολίτες μπορούν να ξεφορτωθούν τους κυβερνώντες...» (3^η§)

β. Εντός της παρένθεσης υπάρχει ένα σχόλιο του συγγραφέα που αφενός επεξηγεί και συμπληρώνει τον όρο «της αδελφότητας» και αφετέρου προσδίδει έμφαση στη δημοκρατική αξία της αδελφότητας ως κυρίαρχο σύνθημα της Γαλλικής Επανάστασης.

γ. Η σύνταξη της φράσης είναι ενεργητική.

Μετατροπή σε παθητική σύνταξη:

«...Η διαμόρφωση και η εξάπλωση ειρηνικών επαναστάσεων επιτρέπονται μόνο από τη δημοκρατία...».

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Γ. Επικοινωνιακό πλαίσιο άρθρο

Ερώτημα πρώτο: ενέργειες με τις οποίες ο πολίτης κάνει πράξη τη δημοκρατία στην καθημερινότητά του:

Ο πολίτης πραγματώνει τη δημοκρατία μέσω της συμμετοχής του στις πολιτικές διαδικασίες.

- Βασική ενέργεια ενός δημοκρατικού πολίτη είναι η ενημέρωση για τις πολιτικές εξελίξεις, τις πρωτοβουλίες και τις αποφάσεις των πολιτικών αντιπροσώπων.
- Ο προβληματισμός και η συζήτηση των πολιτών για τα πολιτικά τεκταινόμενα, καθώς και ο έλεγχος των παρεχόμενων πληροφοριών αποτελούν μια πρακτική που ενισχύει το δημοκρατικό ιδεώδες.
- Η τήρηση των νόμων αποτελεί ένδειξη δημοκρατικού ήθους και επομένως ενισχύει τις αρχές της δημοκρατίας.
- Η συμμετοχή του πολίτη στη διαδικασία του «εκλέγειν και εκλέγεσθαι» αποτελεί βασικό πυλώνα του δημοκρατικού θεσμού, καθώς μέσω αυτών των πολιτικών διαδικασιών αναδεικνύονται από τον ίδιο τον λαό οι εκπρόσωποί του.
- Με την άσκηση κριτικής στους πολιτικούς και τις επιλογές τους, αξιοποιώντας τη δυνατότητα επικοινωνίας που παρέχουν τα ηλεκτρονικά μέσα, οι πολίτες αποτρέπουν τις αυθαιρεσίες και την κατάχρηση εξουσίας.

Η δημοκρατία αποτυπώνεται ως ζώσα πραγματικότητα στην καθημερινή λειτουργία και συμπεριφορά του κάθε πολίτη.

- Όταν ο πολίτης παρέχει αρωγή στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες, μέσω της συμμετοχής του στις εθελοντικές ομάδες, καθίσταται φορέας ανθρωπιστικών και δημοκρατικών αξιών.
- Η επιδίωξη γόνιμου και εποικοδομητικού διαλόγου μεταξύ των ανθρώπων επιτρέπει την πολιτισμένη επίλυση των διαφορών και προσφέρει τη δυνατότητα όλες οι αντικρουόμενες πλευρές να εκφράσουν ισότιμα τις θέσεις τους. Η διαδικασία αυτή ενισχύει στην καθημερινή πράξη την παρηγορία, την ισηγορία και την πολυφωνία, στοιχεία που συνιστούν τα θεμέλια κάθε δημοκρατικής πολιτείας.
- Εφόσον η δημοκρατία προβλέπει θεωρητικά την ισοτιμία των πολιτών, ο κάθε πολίτης στην καθημερινή του πρακτική σέβεται τον συμπολίτη του: όταν αναδεικνύεται στο επαγγελματικό πεδίο με αξιοκρατικές διαδικασίες, όταν τηρεί τον κώδικα οδικής αγωγής,

όταν συμπεριφέρεται πολιτισμένα στις καθημερινές του συναλλαγές στις δημόσιες υπηρεσίες.

- Η δημοκρατική στάση του πολίτη αναδεικνύεται και με τη συμμετοχή του σε καθημερινούς και συνεχείς κοινωνικούς αγώνες, μέσω απεργιακών κινητοποιήσεων και συλλαλητηρίων, για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων στην εργασία, στην εκπαίδευση, στην περίθαλψη.
- Σημαντική ενέργεια αποτελεί η κοινωνική δράση των πολιτών για οικουμενικά ζητήματα, μέσω της συμμετοχής σε παγκόσμιες κινητοποιήσεις.
- Μία ακόμα στάση που θωρακίζει τη δημοκρατία είναι η αποδοχή της διαφορετικότητας, η έμπρακτη ενσωμάτωση όλων των ομάδων στο κοινωνικό γίνεσθαι και η καταγγελία κάθε ρατσιστικής ή βίαιης συμπεριφοράς.

Ερώτημα δεύτερο: Δράσεις με τις οποίες το σχολείο μπορεί να συμβάλει στη διαμόρφωση ενεργών πολιτών με δημοκρατικό ήθος.

- Ενίσχυση της λειτουργίας της μαθητικής αυτοδιοίκησης και ενθάρρυνση της συμμετοχής του μαθητή σε αυτά (μαθητικά συμβούλια).
- Προώθηση του διαλόγου για την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, την εύρεση λύσεων και την αποφυγή των οξύτατων αντιπαραθέσεων ανάμεσα στα μέλη της σχολικής κοινότητας.
- Ενίσχυση του ρόλου των μαθητών στη διαδικασία επίλυσης συγκρούσεων που προκύπτουν στο σχολικό περιβάλλον με τη δημιουργία ομάδων διαμεσολάβησης.
- Δημιουργία σε κάθε σχολείο ρητορικών ομίλων και δυνατότητα συμμετοχής όλων των μαθητών στη Βουλή των Εφήβων.
- Καλλιέργεια δημοκρατικών αξιών και ιδεωδών μέσα από την ουσιαστική επαφή με την τέχνη, διοργανώνοντας πολιτιστικές εκδηλώσεις, όπως συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις που θα αναδεικνύουν τη σημασία της δημοκρατίας και της αναγκαιότητα προάσπισής της, καθώς και τις συνέπειες από την κατάλυσή της.
- Το αλληλέγγυο πνεύμα, η άμιλλα, η διαλλακτικότητα, ο σεβασμός ακόμη και στους αντιπάλους εδραιώνεται και μέσα από τη συμμετοχή σε αθλητικές διοργανώσεις και συνακόλουθα την όξυνση του ολυμπιακού πνεύματος.
- Στην ευόδωση αυτού του στόχου σημαντική είναι και η ενίσχυση αντίστοιχων μαθημάτων όπως η κοινωνιολογία και η πολιτική παιδεία, ώστε να γνωρίσουν και να

συνειδητοποιήσουν τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που θα αναλάβουν ως αυριανοί δημοκρατικοί πολίτες.

- Στο πλαίσιο αυτό καθοριστικής σημασίας είναι αφενός το μάθημα της λογοτεχνίας, το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί από το διδάσκοντα για την αφύπνιση του κριτικού πνεύματος αλλά και της συλλογικής συνείδησης και αφετέρου η ουσιαστική γνώση της ιστορίας χωρίς ιστορικά μίσση, αλλά με την προβολή των συνεπειών του ολοκληρωτισμού και της αναγκαιότητας της ομαλής συνύπαρξης ανθρώπων και λαών.
- Επιδιώκοντας τη δημιουργία ενός σχολείου ανοιχτού στην κοινωνία είναι αναγκαίο να διευρυνθούν οι εθελοντικές σχολικές ομάδες με στόχο την ανθρωπιστική δράση, την επαφή με πολιτικούς θεσμούς, τη συμμετοχή σε συλλογικές διαδικασίες, ώστε να εξοικειωθούν με δημοκρατικές πρακτικές. Έτσι μαθαίνουν συνειδητά να λειτουργούν ως ενεργοί πολίτες προβαίνοντας στη συγκρότηση της κοινωνίας των πολιτών.
- Αξιοποίηση του διαδικτύου για να μπορούν οι μαθητές να δημιουργήσουν τη δική τους ιστοσελίδα, ανοιχτή σε όλη τη σχολική κοινότητα, στην οποία θα δίνεται η δυνατότητα καταγγελίας φαινομένων, που συνδέονται με την κρίση της δημοκρατίας (π.χ. περιπτώσεις παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ευρύτερων κοινωνικών προβλημάτων), αλλά και ενημέρωσης για συλλογικές δράσεις. Έτσι ενισχύεται η συμμετοχή στα κοινά και παράλληλα η τεκμηριωμένη διατύπωση απόψεων και επιχειρημάτων μέσα από την ουσιαστική συζήτηση στο κάθε «forum».
- Η ανάληψη πρωτοβουλιών και η αυτενέργεια των μαθητών που αποτελούν θεμελιώδες στοιχείο ενός σύγχρονου δημοκρατικού σχολείου επιτυγχάνεται με τη διοργάνωση ημερίδων από τους μαθητές και τους καθηγητές, στις οποίες θα προσκαλούνται άνθρωποι που έχουν αποδείξει το δημοκρατικό τους ήθος και μπορούν να λειτουργήσουν ως πρότυπα και εμπνευστές για τους ίδιους.
- Ανάπτυξη βιωματικής σχέσης με δημοκρατικούς θεσμούς μπορεί να επιτευχθεί μέσα από επισκέψεις στη Βουλή, στους Δήμους, στο Ευρωκοινοβούλιο και σε χώρους μνήμης, οι οποίοι συνδέονται με δημοκρατικούς αγώνες.
- Καθοριστικής σημασίας είναι από την πλευρά των καθηγητών η ανάθεση εργασιών-project στους μαθητές που θα έχουν ως θέμα τα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα, το σεβασμό και την ανοχή στη διαφορετικότητα, την προάσπιση των δικαιωμάτων, την ενσωμάτωση των κοινωνικά ευπαθών ομάδων στο καθημερινό γίγνεσθαι.